

78. נתינת הגר לאברם (פרק ט"ז פסוקים א'-ו')

א. הקדמה

מלאו עשר שנים לשיבת אברם ושרי בארץ כנען. שרי כבר הייתה בת 75 ועדיין עקרה, והדבר גרם לה צער רב. שרי הציעה לאברם לקחת את הגר שפחתה לאישה,¹ בתקווה שאולי ייולד ממנה בן ותרבה השמחה בבית. אמנם בן זה לא יהיה ממש בנה של שרי, אבל מכיוון שהגר היא השפחה שלה ונשאת השפחה שלה, אז בן שייוולד לה יוכל להיחשב כשייך גם לה. שרי תוכל להשתתף בגידולו ולשמוח בו.² אברם שמע לעצה,³ ושרי נתנה לו את הגר שפחתה לאישה. זכות גדולה נפלה בחלקה של הגר, שלמרות היותה שפחה - זכתה להילקח ע"י אברם הצדיק לאישה. אבל לשרי נכונה אכזבה... אחרי שהגר הרתה, לא די בכך שהיא לא הכירה טובה לשרי, שבזכותה וביוזמתה היא ניתנה לאברם, אלא שהיא החלה אף לזלזל בה! בעיניה היא פסקה להיות שפחתה של שרי והפכה להיות האישה העיקרית בבית.⁴ במצוקתה פנתה שרי לאברם, ואברם הסכים עמה. הוא הבהיר שהגר הייתה ונשארה שפחת שרי, אבל הגר סירבה לקבל את הדברים, וכשרי דרשה ממנה לעשות את העבודות שכל שפחה רגילה לעשות - היא ראתה בכך עינוי⁵ והחליטה לברוח.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

א וְשָׂרִי אֵשֶׁת אַבְרָם⁶ לֹא יִלְדָה לוֹ וְלָהּ לְשָׂרִי שְׂפָחָה מִצָּרִית וְשָׂמָה הָגֵר: ב וְתֹאמֶר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם הִנֵּה-נָא עֲצָרְנִי י-ה-ו-ה מְלֹדֶת בְּאֵנָא אֶל-שְׂפָחָתִי הַתַּחְתָּן עִם שְׂפָחָתִי אוּלַי אֲבַנְהָ מִמֶּנָּה בגלל שהיא שפחתי, הילדים שלה ייחשבו כאילו הם גם הילדים שלי, ותרבה השמחה בבית⁷ וישמע אברם לקול שרי: ג וְתִקַּח שָׂרִי אֵשֶׁת-אַבְרָם אֶת-הָגֵר הַמִּצְרִית שְׂפָחָתָהּ מִקֵּץ בְּסוֹף עֶשְׂרֵי שָׁנִים לְשִׁבְתָּ אַבְרָם מאז הגיע אברם והתיישב בארץ כנען⁸ ונתתן אותה לאברם אישה האיש שלה, בעלה לו לאשה: ד וַיָּבֵא אֶל-הָגֵר וְתָהֵר הייתה בהיריון ויתרא הגר כי הרתה שהיא בהיריון ותיקל גברתה בעיניה היא זלזלה בשרי גברתה, ולא נהגה עוד כשפחתה: ה וְתֹאמֶר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ גַּל הַשְּׂפָחָה שְׁלִי - עֲלֶיךָ הוּא חֵל, בגלל ש-אנכי נתתי שְׂפָחָתִי בְּחִיקָךָ להיות לך לאישה ויתרא כי הרתה וכשהיא ראתה שהיא בהיריון ואקל בעיניה היא התחילה לזלזל בי, ואתה מתעלם ואינך אומר דבר! יִשְׁפֹּט י-ה-ו-ה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ אם אתה, אברם, אינך מסכים לדברי, הרי שה' ישפוט ויכריע מי מבין שנינו צודק: ו וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-שָׂרִי הִנֵּה שְׂפָחָתְךָ בְּיָדְךָ אני מסכים עם דבריך ומבהיר שהגר היא שפחתך ונתונה בידך. עֲשִׂי-לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ את יכולה להתייחס אליה כאל שפחה ולהטיל עליה כל עבודה שאת רוצה שהיא תעשה. וְתַעֲנֶה שָׂרִי שרי דרשה מהגר לעשות עבודות, אך הגר ראתה בעבודות אלה עינוי ("מה פתאום ששרי תגיד לי מה לעשות? וכי אני השפחה שלה??") וְתִבְרַח מִפְּנֵיהָ הגר החליטה לברוח:

ג. מנגינת הכתוב

בפרקי אבות (ו', ו'), בעניין המידות שהתורה נקנית בהן, אומרת המשנה:
"המכיר את מקומו" - הכוונה היא שהאדם יודע את ערכו ומקומו, ואינו נדחק למקום שאינו ראוי לו (הרב קהתי).
"והשמח בחלקו" - כלומר, שהאדם שמח ומודה לה' על חלקו.

1 מעיקר הדין מותר לאדם לשאת יותר מאישה אחת, ובעבר היה גם מקובל לעשות כך.

2 רש"י אומר ששרי קיוותה שבזכות מעשה זה, תזכה גם היא לבנים.

3 רמב"ן: "כל כוונתו לעשות רצון שרה, שתבנה ממנה, שיהיה לה נחת רוח בבני שפחתה או זכות שתזכה היא לבנים בעבור כן, כדברי רבותינו".

4 "אמרה (הגר): שרי זו אין סתרה כגלויה, מראה עצמה כאילו היא צדקת ואינה צדקת, שלא זכתה להריון כל השנים הללו ואני נתעברתי מביאה ראשונה" (רש"י).

5 על פי פירושו של הרש"ר הירש.

6 התורה מדגישה מספר פעמים בפרק זה ששרי היא אשת אברם ושהגר היא שפחתה (אולי כדי שלא נתבלבל גם אנחנו).

7 ילדים מוסיפים שמחה בבית, ובכך מוסיפים לבנינו (ועיינו ברש"י).

8 לפי זה אברם היה בן 85 ושרי בת 75 (אברם הגיע לארץ כנען בגיל 75, ושרי הייתה צעירה ממנו בעשר שנים).

9 העובדה שהגר מזלזלת בי ואינה מקשיבה לי יותר, הרי זה כאילו נגזלה שפחתי ממני, וזהו מעין חמס (גזל), ואת אשמת החמס הזה אני מטילה עליך.

הגר טעתה בדבר הזה. שרי היתה אשת אברם, והגר הייתה שפחה. ברגע שהגר חשבה שהתפקידים היתה הפכו, ברגע שהיא ראתה את עצמה כאשת אברם והתייחסה אל שרי כפחותה ממנה וזלזלה בה - התחילו הצרות. בהתחלה היא נהגה בכפיות טובה וגרמה עלבון צורב לשרי גברתה, שבזכותה היא ניתנה לאברם. בהמשך היא פירשה את יחסה של שרי אליה כעינוי. בסופו של דבר היא החליטה לברוח, ומצאה את עצמה בודדה ועצובה במדבר. רק אחרי שהמלאך (בהמשך הפסוקים) חזר והסביר לה שתפקידה להיות שפחת שרי וששרי היא גברתה, ורק אחרי שהיא קיבלה את הדברים - הוטב לה.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחוברת:

בצד ימין, למידה מתוך הפסוקים:

- משימה א' נועדה להסב את תשומת לב התלמידים למספר הרב של הפעמים שבהן מדגישה התורה את היותה של שרי אשת אברם ושהגר היא שפחה. זהו הבסיס להבנת הטעות של הגר בהתייחסותה המזלזלת כלפי שרי.
- במשימה ב' נדרשים התלמידים לאתר את הפסוק ולזהות את 'מספרו', תוך כדי חזרה על תוכן הפסוקים ומהלך הסיפור.
- משימה ג' נועדה לברר וללבן עם התלמידים את תגובתם של אברם ושל הגר לעמדתה של שרי.

בצד שמאל:

בעזרת הציוורים והמשימות ניתן לפתח עם התלמידים שיחה על היחס הראוי לתפקידים המוטלים עלינו וכיצד היחס שלנו לתפקידים משפיע על ההרגשה שלנו. כשרואים חשיבות בתפקיד המוטל עלינו ורואים בכל עבודה הזדמנות להיות שותפים - אז יכולים להרגיש שמחה וסיפוק בכל עבודה שהיא.

הרחבות והמחשות נוספות

- לספר על יהושע בן נון, שהיה מסדר את ספסלי בית המדרש, וזכה להיות המנהיג אחרי משה רבנו.
- לעשות מבצע בשם "התפקידים שלי" או "גם אני עוזר" וכדומה. במבצע זה כל תלמיד יקבל כרטיס, ועליו יודבקו מדבקות או יצוירו חייכנים על כל תפקיד שהוא ממלא או עזרה שהוא עוזר בבית או בכיתה. (אפשר לשלב פרסים, חתימות הורים וכו' - כיד הדמיון הטובה עליכם.)

"המכיר את מקומו והשמח בחלקו"

(פרקי אבות ו, ו)

חלק א: לפניכם שני ציורים של שפחה:

א. הקיפו במעגל את הציור של השפחה השמחה.

ב. הקיפו במעגל את המילים המתאימות לשפחה השמחה:

שמחה / עצבות מאור פנים / כעס זריזות / אטיית אקרויות / זלזול

ג. שאלות לשיחה בכתה:

- למה לדעתכם השפחה הראשונה שמחה?
- למה לדעתכם השפחה השנייה כעושה? לו ילגתם לדבר אתה, מה הייתם אומרים לה?

חלק ב: לפניכם שני ציורים של ילדים בתפקיד:

חשבו על תפקידים נוספים שאתם ממלאים בבית ובכתה.

נתינת הגר לאברם

(פרק טז פסוקים א-ו)

יחידה 78

א וְשָׂרִי אֵשֶׁת אַבְרָם לֹא יְלֵדָה לּוֹ וְלֵהָ שִׁפְחָה מִצְרַיִת וְשָׁמָּה הָגָר: ב וַתֹּאמֶר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם הִנֵּה-נָא עֲצָרְנִי י-ה-ו-ה מְלֵדָת בִּא-נָא אֶל-שִׁפְחָתִי אוּלַי אֲבִנָּה מִמֶּנָּה וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרִי: ג וַתִּקַּח שָׂרִי אֵשֶׁת-אַבְרָם אֶת-הַגֵּר הַמִּצְרַיִת שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ עֶשְׂרִים שָׁנִים לְשִׁבְתֵּי אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לּוֹ לְאִשָּׁה: ד וַיֵּבֶא אֶל-הַגֵּר וַתְּהַר וַתֵּרָא כִּי הָרְתָהּ וַתִּקַּח גְּבֵרָתָהּ בְּעֵינֶיהָ: ה וַתֹּאמֶר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ אֲנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי בְּחִיקְךָ וַתֵּרָא כִּי הָרְתָהּ וְאֶקַּל בְּעֵינֶיהָ וְשִׁפְטִי י-ה-ו-ה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ: ו וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-שָׂרִי הִנֵּה שִׁפְחָתְךָ בְּיָדְךָ עֲשִׂי-לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וַתַּעֲנֶה שָׂרִי וַתִּבְרַח מִפְּנֵיהָ:

- א. (1) הדגישו במדגש את כל הפעמים שבהן כתוב על שרי "שרי אשת אברם".
 (2) הדגישו בצבע אחר את כל הפעמים שכתוב על הגר שהיא שפחה.
 (3) שאלה לדייון בכתה: מה לדעתכם רוצה התורה להדגיש לנו במילים אלה?

- ב. באיזה פסוק מספר שהגר היתה שפחה מצרית?
 באיזה פסוק כתוב: "וישמע אברם לקול שרי"?
 באיזה פסוק מספר ששרי נתנה את הגר לאברם?
 באיזה פסוק מספר שהגר זלזלה בשרי?
 באיזה פסוק מספר ששרי באה לאברם בטענה?

- ג. (1) האם אברם הסכים עם שרי או לא?
 (2) האם הגר הסכימה עם שרי או לא?
- הסכים / לא הסכים.
 הסכימה / לא הסכימה.

79. דברי המלאך להגר (פרק ט"ז פסוקים ז'-י"ב)

א. הקדמה

הגר ברחה מבית אברם ושרי אל המדבר והייתה בצער גדול. במצוקתה, היא פנתה אל ה' בתפילה.¹ ה' ראה את צערה, שמע את תפילתה ושלח אליה מלאך. המלאך ציווה עליה לשוב אל גברתה ולהיות לה לשפחה. המלאך² גם בישר לה על הבן שיוולד לה, על התכונות שיהיו לו ועל העם העתיד לצאת ממנו.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

ז וַיִּמְצָאָהּ וַיִּמְצָא אוֹתָהּ (את הגר) מִלְאָךְ: י-ה-ו-ה עַל-עֵינַי הַמַּיִם עַל יַד מַעֲיִן הַמַּיִם בְּמִדְבַר עַל-הָעַיִן עַל יַד הַמַּעֲיִן שֶׁהִיא בְּדֶרֶךְ שׁוֹר בְּדֶרֶךְ לַמָּקוֹם וְשֵׁמוֹ שׁוֹר: ח וַיֹּאמֶר הַגֵּר שְׂפַחַת שְׂרִי (מלאך ה' קורא לה 'שפחת שרי!') אִי-מִזֶּה בָּאת מַאיפָה בָּאת? וְאַנְהָ תִּלְכִי וְלֹאן אֶת הוֹלַכְתָּ? וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שְׂרִי גְבֵרְתִּי (אחרי שהמלאך קרא לה 'שפחת שרי' - לא נותרה לה ברירה אלא להודות ששרי היא אכן 'גברתה')⁴ אֲנִכִּי בְּרַחַת:⁵ ט וַיֹּאמֶר לָהּ מִלְאָךְ: י-ה-ו-ה שׁוֹבִי אֶל-גְּבֵרְתְּךָ וְהִתְעַנִּי תַּחַת יְדֶיךָ וְתִהְיֶינָה לְשִׁפְחָה: י וַיֹּאמֶר לָהּ מִלְאָךְ: י-ה-ו-ה הֲרַבָּה אֲרַבָּה אֶת-זְרַעְךָ ה' עֵתִיד לְהַרְבּוֹת אֶת זְרַעְךָ עַד כַּדִּי וְלֹא יִסְפָּר מֵרַב: יא וַיֹּאמֶר לָהּ מִלְאָךְ: י-ה-ו-ה הֲנָךְ הָרָה הִנֵּה אֶת בְּהִירִיּוֹן וְעוֹד מַעַט - וְיִלְדֶתְּ בָּן וְקִרְאתָ שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי- עַל שֵׁם ש- שָׁמַע י-ה-ו-ה אֶל-עֲנִיךָ אֵל הַתְּפִלָּה שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּ מֵתוֹךְ צַעֲרְךָ:⁶ יב וְהוּא יִהְיֶה פְּרָא אָדָם אָדָם שְׂאוֹהֵב לְחַיּוֹת בְּמִדְבָרִיּוֹת⁷ (כְּמוֹ הַחִיָּה הַנִּקְרָאת פְּרָא) וְלֹא אוֹהֵב לְקַבֵּל עֲלָיו אֶת הַחֻקִּים וְהַסְדְּרִים שֶׁל הַחֲבֵרָה:⁸ ידוּ בְּכָל נוֹגַע בְּכָל דָּבָר וּמִתְעַסֵּק עִם כּוֹלָם וַיֵּד כָּל בּוֹ וְלֹכֵן כּוֹלָם מִתְעַסְקִים אִתּוֹ וְעַל-פָּנָי כָּל-אֲחָיו יִשְׁכָּן יְגוֹר. זָרְעוֹ יִהְיֶה רַב כָּל כָּךְ, שֶׁהוּא יְגוֹר בְּשִׁטָּח נֹרְחָב אֵל מוֹל כָּל הַשָּׂרָה:

ג. מנגינת הכתוב

ה' רואה בצערו של כל אדם ואדם ושומע את תפילת כולם. גם אם אדם טועה או חוטא, הוא תמיד יכול לפנות אל ה' בתפילה שיוורה לו את הדרך הנכונה. כך גם הגר, אף שטעתה בכך שהיא זלזלה בשרי ובכך שהיא ברחה, בשעה שהיא פנתה אל ה' - ה' שמע את תפילתה ושלח אליה מלאך שהורה לה מה לעשות.

1 כך עולה מהכתוב בפסוק י"א: "כי שמע ה' אל ענייך" - על פי ספורנו ופרשנים נוספים.
2 על פי פשוט הפסוקים מדובר באותו המלאך, וכך מסבירים פרשנים רבים. ואולם רש"י (בפירושו לפסוק ט') מפרש שנשלחו שלושה מלאכים: "על כל אמירה היה שלוח לה מלאך אחר, לכך נאמר מלאך בכל אמירה ואמירה".
3 וכי מלאך ה' לא ידע? אלא ששאל שאלות אלה כדי להיכנס עמה בדברים (כדי לפתוח עמה בשיחה) (רש"י).
4 חזקוני.
5 הגר נשאלה שתי שאלות, והיא ענתה רק על הראשונה, כי מי שבורח יודע מהיכן הוא בורח, אבל לא תמיד יודע לאן הוא הולך (הנצי"ב).
6 מפסוק זה אנחנו לומדים שהגר התפללה אל ה' בשעה שהיא ברחה - על פי אונקלוס, רד"ק, נצי"ב, "דעת מקרא" וכן ספורנו לפסוק ז'.
7 על פי רש"י. וספורנו מפרש: 'פרא' הוא חמור הבר.
8 על פי אבן עזרא, רמב"ן ועוד.

בחוברת:

בצד ימין, למידה מתוך הפסוקים:

- במשימה א' התלמידים מתבקשים לזהות פרטים בסיפור. כדאי להמשיך את המהלך בעל-פה ולשאול את התלמידים: "מדוע לדעתכם ענתה הגר רק על השאלה הראשונה?"
- משימות ב', ג' נועדו לזהות את פניות המלאך להגר ולהגדיר מה נאמר לה בכל פנייה.

בצד שמאל:

- ניתן לשיר ביחד את המילים מספר תהלים: "אשא עיני אל ההרים..." (במנגינה של ר' שלמה קרליבך או כל מנגינה אחרת).
- ניתן לפתח עם התלמידים שיחה בעניין תפילה אל ה' בכל מצב של קושי או צרה.
- אפשר לבקש מהתלמידים לספר על מקרים שבהם הרגישו בצרה ורצו לפנות אל ה' בתפילה (מחלה, חלום רע, אירוע ביטחוני, דאגה לבן משפחה או לחבר וכו').

הרחבות והמחשות נוספות

- על בסיס תיאור התכונות שיהיו לישמעאל, ניתן לפתח שיחה עם התלמידים בעניין התכונות שה' נתן לכל אחד מאיתנו. לכל אדם יש תכונות שה' נותן לו, ועליו לדעת שתכונות אלה הן רק 'נתונים'. האדם, בבחירתו החופשית, מחליט כיצד להשתמש בתכונותיו.
- המלאך אמר להגר מה יהיו **תכונותיו** של ישמעאל, אך אין בתכונות אלה כדי לקבוע אם הוא יהיה צדיק או רשע. אלה רק **תכונות**. ישמעאל **הוא זה** שיחליט כיצד להשתמש בתכונות אלה. לדוגמה: אם ישמעאל ישתמש בתכונות אלה כדי להתנגד לכל בני האדם ולחוקי החברה - זה יהיה רע. לעומת זאת, אם ישתמש בתכונות האלה כדי לסרב ליצר הרע או כדי להתנגד לחוקים רעים של אנשים רשעים שמנסים לפתות אותו לעבירות או כדי להילחם ברשעים - זה טוב!

"כי-שמע ה' אל עניך"

בכל צרה שאדם נמצא - אל ה' ישא עיניו בתפלה!

דברי המלאך להגר

(פרק טז פסוקים ז-יב)

יחידה 79

וַיִּמְצָאָהּ מְלָאךְ יְהוָה - וְהָעֵין הַמֵּיִם בְּמִדְבַּר עַל-הָעֵין בְּדֶרֶךְ שׁוּר: ה וַיֹּאמֶר הַגֵּר שְׂפַחַת שָׂרִי אִי-מִזֶּה בָּאת תִּלְכִּי וְתֹאמְרִי מִפְּנֵי שָׂרִי גְבֵרְתִּי אֲנֹכִי בְרַחַת: ט וַיֹּאמֶר לָהּ מְלָאךְ יְהוָה - וְהָיָה שׁוּבִי אֶל-גְּבֵרְתְּךָ וְהִתְעַנִּי תַחַת יְדֵיהֶּ: י וַיֹּאמֶר לָהּ מְלָאךְ יְהוָה - וְהָיָה הָרְבִּיחַ אֲרֵבָה אֶת-זֶרְעֶךָ וְלֹא יִסְפָּר מִרְבֵּ: יא וַיֹּאמֶר לָהּ מְלָאךְ יְהוָה - וְהָיָה הַנֶּחֱדָה וְיִלְדֶת בֶּן וְקָרָאת שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי-שָׁמַע יְהוָה אֶל-עֲנִיךָ: יב וְהוּא יִהְיֶה פְּרָא אָדָם יָדוּ כָּל יוֹד כָּל בּוֹ וְעַל-פְּנֵי כָּל-אֲחָיו יִשְׁכֹּן:

א. (1) העתיקו את שתי השאלות ששאל המלאך את הגר:

השאלה הראשונה: _____ ?

השאלה השנייה: _____ ?

על הראשונה / על השנייה.

2) על איזו משתי השאלות ענתה הגר?

ב. המלים 'ויאמר לה מלאך ה' כתובות **שלוש** פעמים! סמנו את הפעם הראשונה בצבע צהוב. סמנו את הפעם השנייה בצבע ירק. סמנו את הפעם השלישית בצבע ורוד.

ג. מתחו קווים בין שני חלקי המשפטים:

- 1) בפעם הראשונה המלאך אמר להגר • שתקרא לבנה ישמעאל.
- 2) בפעם השנייה המלאך אמר להגר • שתשוב לשרי גבירתה.
- 3) בפעם השלישית המלאך אמר להגר • שיצא ממנה זרע רב.

80. באר לחי רואי ולידת ישמעאל

(פרק ט"ז פסוקים י"ג-ט"ז)

א. הקדמה

התגלות מלאך ה' אל הגר והדברים שהוא אמר לה גרמו להגר התרגשות גדולה, והיא נתנה שבח מיוחד לה'. סיפור התגלות המלאך ליד הבאר התפרסם כנראה (לפחות בתוך המשפחה), מקום ההתגלות קיבל שם מיוחד - "באר לחי רואי", והמקום הפך למקום תפילה.¹

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

יג וַתִּקְרָא שֵׁם-י-ה-ו-ה הַדְּבַר אֱלֹהִים שְׁדִיבֵר אֵלֶיהָ עַל יְדֵי הַמַּלְאָךְ אֲתָה א-ל-ל רְאִי אֶתְּךָ א-ל שְׂרֹוֹאָה אֶת כּוֹלָם (גַּם אֶת הַמַּסְכָּנִים וְהַעֲצוּבִים)² כִּי אִמְרָה הַגֵּר הַגֵּם הַלֵּם הָאֵם גַּם כֹּאן רְאִיתִי זֹכִיתִי לְרֹאוֹת מַלְאָכִים אַחֲרַי רְאִי אַחֲרַי שְׂרֹאִיתִי אוֹתָם כִּבֵּר בְּבֵית אַבְרָם וְשָׂרִי! (הַגֵּר הַיִּיתָה רְגִילָה לְרֹאוֹת מַלְאָכִים בְּבֵית אַבְרָם וְשָׂרִי, וְתַמִּיד חֲשָׁבָה שְׁזָה רַק בְּזֹכוֹתָם. וְהִנֵּה עֹכְשִׁיו, גַּם פֹּה, כִּשְׁהִיא בְּמַדְבַּר, בּוֹדְדָה וְעֲצוּבָה - הִיא זֹכְתָה שֶׁמַּלְאָךְ ה' נִגְלָה אֵלֶיהָ.³) יד עַל-כֵּן קָרָא לְבָאֵר⁴ מֵאוֹחַר יוֹתֵר קָרָאוּ לְבָאֵר בְּאֵר לַחִי רְאִי בָּאֵר שְׁבוּ חַי (ה') הַתְּגִלָּה וְנִרְאָה עַל יְדֵי מַלְאָךְ הַיְּהוָה הַבָּאֵר הַזֹּאת נִמְצְאָה בֵּין-קֹדֶשׁ וּבֵין בְּרֵד:⁵ טו וַתֵּלֶד הַגֵּר לְאַבְרָם בֶּן וִיקְרָא אַבְרָם שֵׁם-בְּנֵוֹ אֲשֶׁר-יִלְדָה הַגֵּר יִשְׁמַעְאֵל:⁶ טז וְאַבְרָם בֶּן-שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשִׁשׁ שָׁנִים בָּלְדָתָהּ הַגֵּר אֶת-יִשְׁמַעְאֵל לְאַבְרָם:

ג. מנגינת הכתוב

בפסוקים אלה אנחנו לומדים על מעלתה של הגר. בהיותה שפחה בבית אברם ושרי היא ראתה מלאכים בזכותם, ובעומדה ליד הבאר בתפילה לה' - היא זכתה להתגלות של מלאך ה' בזכות עצמה. הגר מבינה זאת, והיא מודה לה' ומשבחת אותו על שהוא רואה את כולם, ובמיוחד את השרויים בצרה ובצער.

1 עיינו בפרק כ"ד, ס"ב: "ויצחק בא מבוא באר לחי ראי". רמב"ן: "שהיה יצחק הולך תמיד אל המקום ההוא כי הוא לו מקום תפילה בעבור הראות שם המלאך". ספורנו: "...להתפלל במקום שבו נשמעה תפילת שפחתו".

2 על פי רש"י.

3 על פי רש"י.

4 הוא המעיין המוזכר בפסוק ז': "וימצאה מלאך ה' על עין המים במדבר". וייתכן שליד המעיין היה גם באר - עיינו ב"דעת מקרא".

5 התורה מציינת את מיקומו המדויק של באר לחי רואי - בדרך לשור, במקום הנמצא בין קדש ובין ברד (אולי היה שם צומת דרכים).

6 כיצד ידע אברם את השם שהמלאך אמר להגר לקרוא לילד? לפי רד"ק: הגר אמרה לאברם את דברי המלאך. לפי רש"י: אברם ידע זאת ברוח הקודש.

בחוברת:

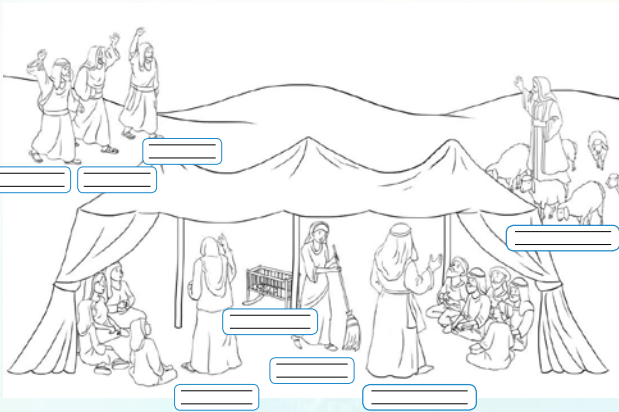
בצד ימין, למידה מתוך הפסוקים:

בעזרת המשימות נשים לב לכך שה' גם רואה וגם שומע את כולם, ונראה שהשמות שניתנו בפסוקים אלה מבטאים עניין זה.

בצד שמאל:

- פעילות סיכום (מי הן הדמויות בבית אברם ושרי).
נזהה ביחד עם התלמידים את הדמויות שבציור ונבקש מהתלמידים לספר בכיתה את מה שהם יודעים על כל אחת מהן.

האהל של אברם ושרי

א. כתבו שם מתחת לכל אחת מהדמויות (העזרו בתרמילון).

תרמילון
אברם, שרי, הגר, ישמעאל, ענר, אשכול, ממרא, אליעזר

ב. ספרו בכתה על כל אחת מהדמויות.

צבעו את הציור להנאתכם.

בְּאֵר לְחַי רְאִי וְלִדַּת יִשְׁמָעֵאל

(פְּרָק טז פְּסוּקִים יג-טז)

יחידה 80

יג וַתִּקְרָא שְׁם-יְהוָה ו-הוּא הִדְבֵּר אֵלֶיהָ אֵת-הָאֵל וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָלָם רְאִיתִי אַחֲרַי רְאִי: יד עַל-כֵּן קָרָא לְבְּאֵר לְחַי רְאִי הִנֵּה בֵּין-קָדֵשׁ וּבֵין בְּרֵד: טו וַתֵּלֶד הַגֵּר לְאַבְרָם בֶּן וַיִּקְרָא אֶבְרָם שְׁם-בְּנֹו אֲשֶׁר-יָלְדָה הַגֵּר יִשְׁמָעֵאל: טז וְאַבְרָם בֶּן-שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלִדַּת-הַגֵּר אֶת-יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם:

א. כיצד בנתה הגר את שם ה'?

"אֵתְהָ _____"

ב. איזה מקום מוזכר בשמו שה' רואה את כלם?

"_____"

ג. איזה אדם מוזכר בשמו שה' שומע את כלם?

"_____"

מדף המדבקות:
הדביקו מדבקה שבה ציור של 'באר לחי רואי'

מדף המדבקות:
הדביקו מדבקה שבה ציור עריסתו של ישמעאל